

Zenon Trejnis¹

**Xi Jinping, Zarządzanie Chinami [Governance of China / Управление Китаем], t. 1,
Wydawnictwo Adam Marszałek,
Toruń 2019, ss. 572**

Spółeczność międzynarodowa coraz bardziej zaczyna interesować się przemianami, jakie dokonują się w Chińskiej Republice Ludowej, oraz rywalizacją strategiczną o światowy prymat między Pekinem a Waszyngtonem w obszarze gospodarczym, handlu, infrastrukturze, militarnej, dyplomatycznej i polityki zagranicznej oraz technologii. Świat z niepokojem obserwuje także wielką batalię ideologiczną toczoną między autorytarnym kapitalizmem pod hasłem budowy „socjalizmu o chińskiej specyfice w Nowej Erze Xi Jinpinga” a liberalnym porządkiem międzynarodowym, któremu przewodzą Stany Zjednoczone.

Książka zaproponowana przez Wydawnictwo Adam Marszałek w Toruniu przybliży nam poglądy pełniącego od 2012 r. autorytarnego i komunistycznego przywódcy ChRL Xi Jinpinga i jego sposób zarządzania 1,4 miliardowym państwem, sprawującym trzy najważniejsze funkcje w tym kraju: przewodniczącego ChRL, sekretarza generalnego rządzącej partii oraz przewodniczącego Centralnej Komisji Wojskowej, a więc naczelnego dowódcy chińskiej armii. Xi Jinping miał 59 lat, kiedy to na XVIII Zjeździe Komunistycznej Partii Chin, został wybrany sekretarzem generalnym KPCh. Urodził się on w rodzinie działaczy partyjnych, ojciec po zakończeniu rewolucji kulturalnej pełnił funkcję pierwszego sekretarza Komitetu KPCh w prowincji Kwantung, zajmującej wówczas czołowe miejsce w polityce reform i otwarcia na świat w Chinach, a matka była weteranką chińskiej rewolucji i członkinią partii. Xi Jinping, jak sam twierdzi, wiele czasu poświęcał studiom lektury marksizmu-leninizmu

¹ Wojskowa Akademia Techniczna im. Jarosława Dąbrowskiego, Polska, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0968-2517>, e-mail: ztrejnis@gmail.com.

i Mao Zedonga. Wydany I tom dzieł Xi Jinpinga zawiera jego wystąpienia z lat 2012–2014, do tej pory ukazywały się już cztery tomy myśli tego przywódcy.

Wybrany w 2012 r. Xi Jinping był doskonale przygotowany do zarządzania i kierowania państwem, gdyż już od 2017 r. pełnił funkcję wiceprzewodniczącego Chin, a wcześniej kierował i zarządzał dwiema ważnymi prowincjami Fujion, leżącą naprzeciwko Tajwanu, oraz Zhejawang, położoną blisko Szanghaju. Ze względu na dużą objętość i wielość myśli Xi Jinping zawartych w wydanym tomie zajmujemy się jedynie wybranymi problemami polityki międzynarodowej w latach 2012–2014. Już w tym okresie pod przywództwem Xi Jinpinga zaczęła zmieniać się także chińska polityka międzynarodowa. Xi Jinping szybko określił nowe i ambitne wielkomocarstwowe plany rozwoju kraju oraz sprawowanie ścisłej kontroli nad armią i bardziej autorytarną i asertywną polityką w sferze wewnętrznej opartą na chińskim nacjonalizmie. Przywódcy chińscy po kryzysie w 2008 r. dostrzegli, że dotychczasowy hegemon Stany Zjednoczone traci dystans w sferze gospodarczej i finansowej, ponadto zaangażowali się w walce z terroryzmem na Bliskim Wschodzie, a zwłaszcza w Iraku i Afganistanie. Amerykańskie koncepcje uczynienia Chin państwem demokratycznym legły w gruzach. Komunistyczna Partia Chin już pod przywództwem Xi Jinpinga w 2013 r. wydała dokument, w którym stwierdzono, że promowanie uniwersalnych wartości i przekonania, iż zachodnie wolności, demokracja i prawa człowieka są powszechne i wieczne, jest atakiem przeciwko założeniom programowym KPCh. Siła kapitału i wolny handel po przejściu Chin do WTO (Światowej Organizacji Handlu) w 2001 r. sprawowały włączenie do globalnego systemu gospodarczego, ale także uzyskania statusu światowego mocarstwa z jednej strony, a z drugiej wydobyły setki milionów ludzi z ubóstwa i przyczyniły się do wzbogacenia zagranicznych inwestorów i firm o niezliczone miliardy dolarów, ale nie uczyniło to Chin demokratycznymi.

Po dojściu do władzy w 2012 r. Xi Jinpinga Chińczycy „podnieśli głowę” poprzez powrót do tradycyjnego sinocentryzmu, odrzucając tym samym testament „28 znaków” Deng Xiaopinga, nakazujący m.in. ukrywać swoje możliwości, czekać na odpowiedni moment i nie wychylać się oraz nie drażnić ówczesnego hegemonu – Stanów Zjednoczonych, by nie przeszkodziło we wzroście chińskim poprzez uderzenie, póki ma ogromną przewagę. Chińczykom chodziło bowiem o to, by maksymalnie wykorzystać środowisko międzynarodowe do modernizacji chińskiej, wykorzystując proces globalizacji, mając otwarty dostęp do zewnętrznego rynku przy jednoczesnym strzeżeniu własnego wszelkimi metodami.

W pierwszych wystąpieniach po objęciu stanowiska, pod koniec listopada 2012 r., Xi Jinping powiedział, że najważniejszym celem jest realizacja wy-

tycznych XVIII Zjazdu KPCh i rozwijania socjalizmu o specyficie chińskiej oraz zaapelował do całego narodu, by podporządkował się „chińskiemu marzeniu”, a w marcu 2013 r., po wyborze na przewodniczącego ChRL na pierwszej sesji XII Ogólnochińskiego Zgromadzenia Przedstawicieli Ludowych o potrzebie doprowadzenia do „wielkiego renesansu narodu chińskiego” (s. 44–51). Po dwóch latach uznali, że „chińskie marzenie” to realizacja „dwóch celów na stulecie”. Pierwszy cel to zmiana modelu dalszego rozwoju ChRL, z obowiązującego wówczas i opartego na eksporcie, na nowy, zbudowany na kwitnym rynku oraz klasie średniej, co dokonać się miało na 100-lecie KPCh, tj. do 1 lipca 2021 r. Drugi cel, w ramach postulowanego „wielkiego renesansu narodu chińskiego” zakładał, że ChRL, na stulecie swego istnienia, tj. do 1 października 1949 r. będzie ponownie wielką i kwitnącą cywilizacją, jak niegdyś przed wiekami.

Największym projektem Xi Jinpinga zaraz po objęciu władzy była przedstawiona podczas wizyty w Kazachstanie we wrześniu 2013 r. Inicjatywa Pasa Gospodarczego Jedwabnego Szlaku, a także propozycja o współpracy dwustronnej i wielostronnej państw Rosji Środkowej w ramach Szanghajskiej Organizacji Współpracy działającej od 2001 r. przez sześć państw: Chiny, Rosję, Kazachstan, Kirgistan, Tadżykistan i Uzbekistan (s. 353–358). Natomiast podczas wizyty w Indonezji Xi Jinping zaproponował budowę Morskiego Jedwabnego Szlaku XXI wieku oraz współdziałania w ramach państw ASEAN-u (Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej) (s. 359–363). Podobne koncepcje nawiązania współpracy w ramach budowy Nowego Jedwabnego Szlaku i Pasa dotyczą państw Afryki, Ameryki Łacińskiej i Karaibów oraz z członkami Ligi Państwa Arabskich (s. 371–392). W ten sposób chińska koncepcja współpracy i inwestycji w dziedzinie handlu, rozbudowy infrastruktury i inwestycji obejmuje sieć instytucji i przedsięwzięć o charakterze gospodarczym, politycznym, kulturowym nie ma geograficznych granic, a Nowy Jedwabny Szlak i Pas (BRI) poszerza się o nowych partnerów.

Xi Jinping stworzył także „nowy model stosunków pomiędzy największymi mocarstwami” (s. 331). Jeszcze jako wiceprzewodniczący ChRL w lutym 2012 r. odbył wizytę do USA, proponując prezydentowi Baracowi Obamie potrzebę budowy między ChRL a Stanami Zjednoczonymi „kooperatywnego partnerstwa opartego na szacunku i wzajemnych korzyściach”. Będąc w czerwcu 2013 r. w Stanach Zjednoczonych Xi Jinping zapowiedział „budowanie nowego modelu stosunków pomiędzy największymi mocarstwami – Chinami i Stanami Zjednoczonymi (s. 343), drogą rozszerzenia dialogu, wzmacniania wzajemnego zaufania, rozszerzenia współpracy oraz regulowania sporów. Wcześniej, w marcu 2013 r. przebywając w Moskiewskim Państwowym Instytucie Sto-

sunków Międzynarodowych podkreślił, że stosunki pomiędzy Chinami i Rosją zaliczają się do najważniejszych relacji dwustronnych w skali światowej oraz do najlepszych stosunków istniejących między wielkimi mocarstwami. Stanowią one też ważną gwarancję w zakresie zachowania międzynarodowej równowagi strategicznej, jak również pokoju i stabilności na świecie. Podpisano także między obydwoma państwami Traktat o Dobrym Sąsiedztwie i Przyjacielskiej Współpracy pomiędzy ChRL i Federacją Rosyjską, gwarantujący długoterminowy rozwój stosunków pomiędzy Chinami i Rosją (s. 338).

Liczba mocarstw zaliczanych przez Chiny do głównych państw jest zmienna – najważniejsze to Stany Zjednoczone i Rosja, następnie wymienione to: Wielka Brytania, Francja, Niemcy, Japonia oraz Indie.

Przebywając w College of Europe w Bruges (Belgia), Xi Jinping zapowiedział potrzebę „budowania pomostu przyjaźni i współpracy na całym kontynencie azjatyckim z Europą: stwierdził, że należy zbudować cztery pomosty – na rzecz pokoju, rozwoju, reform i postępu cywilizacyjnego, tak aby kompleksowe chińsko-unijne partnerstwo strategiczne nabierało coraz większego znaczenia globalnego (s. 347).

Z treści wystąpień w latach 2012–2014 zawartych w I tomie wynika, że ChRL pod przywództwem Xi Jinpinga promuje autorytarny model rządów w wymiarze globalnym poprzez wywieranie gospodarczego nacisku oraz prowadzenie wojny technologicznej i informacyjnej w celu dyskredytowania i osłabiania świata demokratycznego, dlatego polityka ta może mieć decydujący wpływ na przyszłość i rozwój systemu międzynarodowego. Chiny czeka „Nowy Długi Marsz”, wielokrotnie powtarzał Xi Jinping, tak jak kiedyś komunistów chińskich przed wygraniem wojny domowej i objęciem władzy w państwie. Teraz chodzi o to, aby zmienić układ sił i porządek międzynarodowy oraz uzyskanie statusu supermocarstwa i władzy nad światem.

Xi Jinping, występując na konferencji Szczytu Współdziałania i Budowy Środków Zaufania w Azji (CICA) w maju 2014 r. w Szanghaju, powiedział, że Azja jest aktualnie ojczyzną 67% całej ludności świata i jej udział stanowi jedną trzecią gospodarki globalnej. Chiny oraz Rosja wysunęły propozycję pokoju i bezpieczeństwa w rejonie Azji i Pacyfiku, która odegrała ważną rolę w wzmacnianiu i utrzymaniu pokoju i stabilności. Nadszedł już czas, by narody Azji same prowadziły i rozwiązywały sprawy swego kontynentu, chcąc zagwarantować bezpieczeństwo całej Azji, a więc Azja dla Azjatów bez żadnych interwencji czy wpływów mocarstw z zewnątrz. Nowa koncepcja bezpieczeństwa azjatyckiego zakładała, że bezpieczeństwo w regionie ma być wspólne, wszechstronne, kooperatywne i zrównoważone, nad którym będą czuwały Chiny (s. 434–442). Wydaje się, że Xi Jinping uznał, że nadszedł czas na osią-

gnięcie dominującej pozycji w regionie Azji i Pacyfiku i jest to odpowiedź na Pivot to Asia ogłoszony przez Stany Zjednoczone jeszcze w 2011 r. Przewidywał on przeniesienie punktu ciężkości amerykańskiego zaangażowania z Europy w region Azji i Pacyfiku, jak też zwiększenie militarnej obecności oraz wzmacnianie dwustronnych sojuszy z państwami regionu.

Z treści wystąpień Xi Jinpinga z lat 2012–2014 wynika, że dążył on do konsolidacji i centralizacji swojej autorytarnej władzy jako sekretarz generalny KPCh. Jako kompetentny i silny człowiek, Xi Jinping posiadał także duże doświadczenie w sprawach międzynarodowych. Wynika to z jego przekonania o nadrzędności chińskich interesów w stosunkach z innymi państwami oraz determinacji w ich realizacji. Xi Jinping próbował nowe ramy współpracy oparte na pełnoprawnym partnerstwie zarówno w nowym modelu stosunków między mocarstwami, jak i dyplomacji peryferyjnej, w której ChRL podkreśla konieczność czerpania korzyści przez wszystkie strony. Zaproponowana zaś nowa koncepcja bezpieczeństwa azjatyckiego, jak się wydaje, to próba podważenia wpływu i obecności Stanów Zjednoczonych w regionie Indo-Pacyfiku. Najważniejszym projektem Chin w sferze polityki międzynarodowej jest Inicjatywa Nowego Pasa i Szlaku Jedwabnego. Inicjatywa Pasa i Szlaku to propozycja budowy alternatywnego porządku światowego oparta o komunistyczną ideologię opartą na leninizmie (dyscyplina wojskowa w KPCh), hierarchii (ideologia konfucjanizmu) i nacjonalizmie, a problemy gospodarcze oparte na ideologii marksizmu, czyli niechęci do wolnego rynku i prawa. Xi Jinping, będąc przewodniczącym Centralnej Komisji Wojskowej (CKW), zreformował i wzmocnił Chińską Armię Ludowo-Wyzwoleńczą, aby dorównać USA w rywalizacji w sferze technologicznej i militarnej, a zwłaszcza w regionie Azji i Pacyfiku.